

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 450/2010-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. mája 2011 v senáte zloženom z predsedu z predsedu Ľubomíra Dobríka a zo sudcov Jána Auxta a Rudolfa Tkáčika vo veci sťažnosti D. N., P., Ľ. N., P., a L. N., P., zastúpených advokátkou JUDr. M. K., P., pre namietané porušenie ich základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Piešťany sp. zn. 7 D/165/2008 z 25. júna 2010 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo D. N., Ľ. N. a L. N. vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Piešťany sp. zn. 7 D/165/2008 z 25. júna 2010 porušené boli.
2. Uznesenie Okresného súdu Piešťany sp. zn. 7 D/165/2008 z 25. júna 2010 z r u š u j e a vec mu v r a c i a na ďalšie konanie.

3. D. N., Ľ. N. a L. N. finančné zadost'učinenie **n e p r i z n á v a .**

4. Okresný súd Piešťany je p o v i n n ý uhradiť trovy právneho zastúpenia D. N., Ľ. N. a L. N. v sume 611,71 € (slovom šesťstojedenašť eur a sedemdesiatjeden centov) na účet advokátky JUDr. M. K., P., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. III. ÚS 450/2010-16 zo 7. decembra 2010 prijal na ďalšie konanie sťažnosť D. N., P., Ľ. N., P., a L. N., P. (ďalej aj „sťažovateľ v 1. rade“, „sťažovateľ v 2. rade“ alebo „sťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. M. K., P., pre namietané porušenie ich základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy uznesením Okresného súdu Piešťany (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 7 D/165/2008 z 25. júna 2010.

Napadnutým rozhodnutím okresného súdu bolo zastavené dedičské konanie vedené pod sp. zn. 7 D 165/2008 z dôvodu, že poručiť nezanechal majetok.

Sťažovatelia tvrdia, že:

«... ich otec a manžel zanechal po sebe majetok..., ktorý je potrebné prejednať, tak aby bol zabezpečený účel dedičského konania...»

Okresný súd Piešťany dedičské konanie zastavil pre nemajetnosť. Vychádzal rigidne len z tvrdenia jedného z dedičov, a to toho, ktorý obstaral pohreb...

Súd a ani notár nepostupovali v súlade so zákonom, odignorovali zásadnú pripomienku, ktorá má vplyv na výsledok dedičského konania, ktoré z tohto dôvodu nemôže

byť zastavené pre nemajetnosť. Týmto uznesením bol porušený Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd a v neposlednom rade Ústava SR v jej článkoch 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy SR. Uznesením Okresného súdu Piešťany sa dedičom odňala možnosť domáhať sa svojho práva (dedičského) na nezávislom a nestrannom súde. Z ústavného práva podľa čl. 20 ods. 1 vyplýva i povinnosť orgánov štátnej moci, ktoré sú oprávnené o tomto práve rozhodovať (vlastniť majetok po Ústavou SR zaručenom dedení), naplniť ho už v riadnom dedičskom konaní, a to najmä vtedy, ak súd ako i notár majú vedomosť o majetku poručiteľa. Súd v celom dedičskom konaní nielen nekonal tak, aby nebol porušený článok 48 ods. 2 Ústavy SR, ale zavŕšil to arbitrárnym a svojvoľným rozhodnutím, ktorým porušil čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy SR.

Predsedička Okresného súdu Piešťany uvádza, že sťažovatelia môžu podať návrh na prejednanie novoobjaveného majetku, a to i napriek tomu, že nemôže ísť o „novoobjavený“ majetok, nakoľko predsedníčka súdu, ako i súd samotný mali počas celého dedičského konania vedomosť až do vydania uznesenia o zastavení konania pre nemajetnosť, že majetok po poručiťovi existuje.»

Sťažovatelia žiadali, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd uznesením sp. zn. 7 D/165/2008 z 25. júna 2010 porušil ich základné práva podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, aby uvedené rozhodnutie zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Sťažovatelia zároveň žiadali priznať finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € každému z nich, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia v sume 620,40 €.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. Spr. 779/2010 z 25. októbra 2010 vyjadrila predsedníčka okresného súdu, v ktorom okrem iného uviedla:

„Z obsahu spisu vedeného pod sp. zn. 7D/165/2008 vyplýva, že dňa 11. 07. 2007 bol Okresnému súdu Trnava doručený úmrtný list Ing. J. N., ktorý zomrel... Dedičská vec bola Okresným súdom Trnava vedená pod sp. zn. 20D/1127/2007. Dňa 11. 07. 2007 bolo vydané uznesenie o začatí dedičského konania po poručiťovi a prejednaním dedičstva bol poverený súdny komisár M. K., ktorý dňa 23. 01. 2008 so synom poručiťa L. N., ako osobou, ktorá vybavovala pohreb, spísal zápisnicu o predbežnom vyšetrení. Na základe údajov poskytnutých týmto dedičom notár zistil, že poručiť nezanechal žiaden majetok,

preto spis s vypracovaným návrhom uznesenia, ktorým sa konanie zastavuje predložil dňa 26. 05. 2008 Okresnému súdu Piešťany ako súdu miestne príslušnému od 01. 01. 2008. Zákonná sudkyňa JUDr. L. Ch. predmetné uznesenie podpísala dňa 25. 06. 2010. Uznesenie o zastavení konania nadobudlo právoplatnosť dňa 14. 07. 2010.“

Sťažovatelia v sťažnosti zo 7. júla 2010 a predsedníčka okresného súdu v liste z 25. októbra 2010 uviedli, že netrvajú na verejnom ústnom pojednávaní.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 20 ods. 1 ústavy každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Dedenie sa zaručuje.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Ústavný súd v rámci svojej judikatúry vyslovil, že slovné spojenie „právo na ochranu“, ktoré je použité v čl. 20 ods. 1 ústavy, implikuje v sebe aj potrebu

minimálnych garancií procesnej povahy, ktoré sú ustanovené priamo v čl. 20 ods. 1 ústavy a ktorých nedodržanie môže mať za následok jeho porušenie popri porušení základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 a nasl. ústavy (I. ÚS 23/01).

Súčasťou obsahu základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré presne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (napr. III. ÚS 209/04, III. ÚS 260/06).

Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 77/02, III. ÚS 63/06) každý má právo na to, aby sa v jeho veci v konaní pred všeobecnými súdmi rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Súčasne má každý právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci.

Všeobecný súd musí vykladať právne normy v súlade s ústavnými princípmi, ktoré sú v súlade s účelom základného práva na súdnu ochranu. Aplikáciou a výkladmi týchto ustanovení nemožno toto aj iné základné právo obmedziť spôsobom zasahujúcim do ich postavenia a zmyslu. Všeobecný súd musí poskytovať v súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (IV. ÚS 1/02, III. ÚS 117/07). Z tohto hľadiska má všeobecný súd pri výklade a aplikácii príslušných právnych predpisov prihliadať na správnu rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania (III. ÚS 78/07, III. ÚS 217/05). Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu).

Z uvedených hľadísk a princípov posúdil ústavný súd aj predmetnú sťažnosť, ktorou sťažovatelia namietali porušenie svojich základných práv zaručených čl. 20 ods. 1 a čl. 46

ods. 1 ústavy uznesením okresného súdu sp. zn. 7 D/165/2008 z 25. júna 2010, ktorým bolo dedičské konanie vedené pod sp. zn. 7 D 165/2008 zastavené z dôvodu, že poručiteľ nezanechal majetok, hoci podľa tvrdenia sťažovateľov tomu tak nebolo.

Rovnaké skutočnosti, ako uviedla predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení, zistil aj ústavný súd z obsahu spisu okresného súdu sp. zn. 7 D 165/2008 s tým, že:

Dňa 23. januára 2008 notár ako súdny komisár spísal so sťažovateľom v 2. rade zápisnicu o predbežnom vyšetrení, z ktorej vyplýva, že poručiteľ nezanechal žiaden majetok, a zároveň sťažovateľa v 2. rade oboznámil s tým, že táto skutočnosť je dôvodom na zastavenie konania.

Dňa 8. februára 2010 sťažovateľ v 1. rade podal predsedníčke okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní, na ktorú táto odpovedala listom sp. zn. Spr. 95/2010 z 26. februára 2010, v ktorom sa za spôsobené prietahy ospravedlnila a uviedla, že *„podľa vyjadrenia zákonnej sudkyne... bude dedičské konanie zastavené pre nemajetnosť poručiteľa“*.

Dňa 18. júna 2010 sťažovateľ v 1. rade podal predsedníčke okresného súdu ďalšiu sťažnosť, v ktorej uviedol, že poručiteľ zanechal majetok, ktorý je potrebné prejednať v dedičskom konaní.

Uvedenú sťažnosť predsedníčka okresného súdu listom sp. zn. Spr. 95/2010 z 25. júna 2010 vyhodnotila ako nedôvodnú, pričom uviedla: *„Zákonná sudkyňa bola mimoriadne pracovne vyťažená v súvislosti s vybavovaním iných agend, preto predmetné dedičské konanie nebolo právoplatne skončené, čo však nič nemení na tom, že pokiaľ váš zomrelý otec nejaký majetok zanechal, mohli ste kedykoľvek požiadať o dodatočné dedičské konanie... Okresný súd Trnava poveril notára M. K. ako súdneho komisára prejednaním dedičstva a súdny komisár spísal zápisnicu dňa 23. 01. 2008, z ktorej už bolo zrejmé, že konanie je zastavené. Od tohto momentu ste kedykoľvek mohli podať návrh na dodatočné prejednanie dedičstva, čo ste však neurobili...“*

V ten istý deň, teda 25. júna 2010, okresný súd vydal uznesenie, ktorým dedičské konanie z dôvodu, že poručiteľ nezanechal majetok, zastavil. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 14. júla 2010.

Podľa § 38 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) na základe poverenia súdu je notár ako súdny komisár oprávnený viesť samostatne konanie o dedičstve smerujúce k vydaniu osvedčenia o dedičstve alebo k predloženiu veci súdu na vydanie uznesenia podľa § 175zd. Poverenie môže súd dodatočne meniť. Poverenie a zmena poverenia sú voči súdnemu komisárovi účinné, len čo mu ich súd oznámil.

Podľa § 175g OSP pri obstarávaní úplného podkladu pre rozhodnutie, pri predbežnom vyšetrení, zabezpečení dedičstva, najmä pri jeho ochrane proti neoprávneným zásahom, pri predaji vecí, zisťovaní hodnoty poručiteľovho majetku a súpise na mieste samom spolupôsobí na požiadanie súdu príslušný orgán štátnej správy alebo samosprávy.

Úkony notára ako súdneho komisára v konaní o dedičstve sú úkonmi súdu (III. ÚS 47/00), preto malo byť hlavne v záujme okresného súdu úplné zistenie poručiteľovho majetku, ak bol pred rozhodnutím o veci upozornený na jeho existenciu, čo si mohol overiť doplnením vyšetrovania, napríklad aj na príslušnej správe katastra.

Preskúmaním napadnutého rozhodnutia ústavný súd zistil, že okresný súd bez uvedenia príslušného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku, podľa ktorého vo veci rozhodol, v odôvodnení rozhodnutia stroho konštatoval, že „*Uznesením bolo konanie vo veci prejednaní dedičstva po poručiteľovi pre nezanechanie majetku zastavené*“, pričom otázku existencie, resp. neexistencie majetku poručiteľa vôbec neriešil, hoci bol na túto skutočnosť sťažovateľom v 1. rade upozornený skôr, ako o veci rozhodol. Podľa názoru ústavného súdu ak sa konajúci súd nevysporiada s právne relevantnou argumentáciou účastníka konania adekvátne a preskúmateľne, alebo nekonštatuje irelevantnosť jeho právnej argumentácie, poruší základné právo na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy. V danom prípade okresný súd k vysporiadaniu sa s podstatnými argumentmi sťažovateľa v 1. rade ani nepristúpil, ale naopak, formalisticky vychádzajúc z vyjadrení sťažovateľa v 2. rade, ktoré uviedol pri predbežnom vyšetrení notárom, dedičské konanie zastavil. Nemožno sa stotožniť s tvrdením predsedníčky okresného súdu, že od momentu spísania zápisnice o predbežnom vyšetrení notárom, „*z ktorej už bolo zrejmé, že konanie je zastavené*“, mohli sťažovatelia podať návrh na dodatočné prerokovanie dedičstva. Takúto

zápisnicu nemožno stotožňovať s rozhodnutím, ktorým sa konanie o dedičstve končí (procesné rozhodnutie, rozhodnutie vo veci samej, resp. osvedčenie o dedičstve), a teda jej ani nemožno pripísať účinky právoplatného rozhodnutia. Pokiaľ konanie o dedičstve nie je právoplatne ukončené predpokladaným spôsobom, sťažovatelia nemajú dôvod podávať návrh podľa § 175x OSP. Ako z uvedeného vyplýva, v danom prípade absentovali úplné podklady pre rozhodnutie, a teda okresný súd nemal zákonný dôvod postupovať podľa § 175h OSP a konanie o dedičstve zastaviť. V tejto súvislosti nebolo možné prehliadnúť ani postoj predsedníčky okresného súdu pri vybavovaní sťažnosti sťažovateľa v 1. rade z 18. júna 2010, prípadne aj notára, ktorý mohol viesť k odmietnutiu spravodlivosti sťažovateľom v rámci prebiehajúceho konania o dedičstve, a to najmä z formálno-procesných dôvodov, resp. z dôvodu neznalosti ďalšieho procesného postupu vo veci.

Zastavenie konania o dedičstve pre nezanechanie majetku poručiteľom podľa § 175h OSP okresným súdom bez overenia tvrdenia dediča, že poručiteľ majetok zanechal, a teda bez zaobstarania úplných podkladov pre rozhodnutie, treba považovať za porušenie základného práva sťažovateľa (sťažovateľov) na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, a tým aj základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že uznesením okresného súdu sp. zn. 7 D/165/2008 z 25. júna 2010 bolo porušené základné právo sťažovateľov vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah (podobne § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie [podobne § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde].

V danom prípade na ochranu označených práv sťažovateľov bolo potrebné uznesenie okresného súdu sp. zn. 7 D/165/2008 z 25. júna 2010 zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie, a to bez ohľadu na to, že v tej istej veci bolo podľa vyjadrenia (a odporúčania) okresného súdu začaté nové konanie na dodatočné prerokovanie dedičstva, ktoré bolo právoplatne skončené vydaním osvedčenia o dedičstve č. k. 6 D/728/2010-27, Dnot 150/2010 z 11. januára 2011.

Prekážka litispendencie patrí k podmienkam konania. Ak súd zistí, že v tej istej veci prebieha iné konanie, je povinný začaté konanie zastaviť; rozhodujúcim okamihom pre posúdenie existencie prekážky litispendencie je stav v čase začatia konania (I. ÚS 320/09).

V ďalšom postupe je okresný súd viazaný právnym názorom ústavného súdu vysloveným v II. časti tohto rozhodnutia (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde).

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovatelia žiadali priznať finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € pre každého z nich. Ústavný súd sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie nepriznal (bod 3 výroku nálezu), pretože vychádzal z toho, že v posudzovanej veci sa náprava zisteného porušenia označených práv sťažovateľov dosiahne zrušením napadnutého rozhodnutia okresného súdu a vrátením mu veci na ďalšie konanie, čo je v danom prípade dostačujúce.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

Právna zástupkyňa si uplatnila trovy konania za zastupovanie troch sťažovateľov za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) vykonané v roku 2010 a dva režijné paušály v sume 620,40 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľom v zmysle vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov náhradu trov konania v sume 611,71 € [(3 x 254,88 €) – 20 %], ktorú zaviazal uhradiť okresný súd (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. mája 2011